

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเรามันไม่เคยทุกข์ไม่เคยยากจะไม่รู้จักความทุกข์ความยาก ถ้าคนเห็นความทุกข์ความยาก เห็นไหม ดูแหล่งน้ำดี เวลาเขาทำการเกษตรกัน เขาต้องหาแหล่งน้ำนะ หาแหล่งน้ำมาเพื่อทำการเกษตร เห็นไหม การเกษตรทำมาเพื่ออะไร?

พืชมันเป็นสิ่งที่มีชีวิต แต่มันไม่มีวิญญาณครอง มันเป็นอาหารของมนุษย์ เห็นไหม เราอาบเหงื่อต่างน้ำนะ เขาทำการเกษตรกัน อาบเหงื่อต่างน้ำหาเงินหาทองมา หาเงินหาทองเห็นไหม เราก็เหมือนกัน เราจะมาปลูกต้นไม้ ต้นไม้เป็นความร่มเย็นอาศัย ต้นไม้นะ แล้วพอปลูกเสร็จแล้วขึ้นมา ขนาดปลูกต้นไม้เพื่อทำการเกษตรนี่ก็ทุกข์ยากแล้ว หาอยู่หากินก็เป็นเรื่องความทุกข์ความยากแล้วมีอยู่มีกินแล้วมันยังทุกข์ยากอยู่ไหม? มีอยู่มีกินก็ยังทุกข์ยากอยู่นะ!

เราปลูกป่ากัน เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก หลวงตาท่านพูด “นี่มหาวิทยาลัยป่า เราอยู่กัน โคนต้นไม้เพื่อศึกษาใจของเรา” ถ้ามหาวิทยาลัยทางโลกเขา เขาศึกษาเล่าเรียนมา คนดีก็มี คนชั่วก็มี ในโลกอย่างนั้น แต่ถ้าเราปลูกต้นไม้กัน เราปลูกป่ากัน เราอาบเหงื่อต่างน้ำมา แล้วเรายังต้องมาปลูกใจขึ้นมาอีกใจ นี่เลี้ยงใจแสนยาก

ถ้าพูดถึงร่างกายนี้เปรียบเหมือนกับพืช เปรียบเหมือนกับป่า เปรียบเหมือนเป็นอาหาร เห็นไหม เพราะร่างกายนี้ เราเอาจิตวิญญาณออก มันไม่มีวิญญาณครอง ร่างกายมันเป็นสิ่งที่มีชีวิตแต่ไม่มีวิญญาณครองนะ แต่เพราะมีวิญญาณครอง เพราะมีจิตของเรา แล้วถ้าปลูกใจของเราขึ้นมา ถ้าใจเราเข้มแข็งขึ้นมา เวลาเราปลูกป่า คูสิ แสนทุกข์แสนยาก ต้องถางป่า ต้องถาง ต้องปรับพื้นดินก่อน ต้องหาปุ๋ยมา ต้องเลี้ยงต้นไม้ให้เจริญเติบโตขึ้นมา

ในหัวใจของเราก็เหมือนกัน ถ้าธรรมเกิดขึ้นมาจากในหัวใจ เห็นไหม สภาพวัดป่า สภาพของทั่วไป ถ้าเราปล่อยธรรมชาติ คฤติ เขาไปหาของป่ากัน มันก็มีอาหารในป่านั้น เขาไม่ต้องไปบำรุงรักษามัน มันก็มีของป่าที่เขาเอามาขายให้เราไปหาซื้อมาดำรงชีวิต

ในหัวใจของเรามันมีหัวใจ หัวใจนี้เป็นธรรม แต่โดนอวิชชาปกคลุมไว้ เห็นไหม เดียวเราก็คิดดี เดียวเราก็คิดชั่ว ความคิดในหัวใจมันมีคิดดี-คิดชั่วพร้อมกันมาในหัวใจ ถ้าปล่อยธรรมชาติ มันก็เป็นอย่างนี้ ถ้าไม่มีศาสนา มาไม่มีศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ขึ้นมา เห็นไหม ในสมัยพุทธกาล เขาก็พยายามค้นคว้ากัน เขาพยายามหากัน แต่ธรรมของเขามันธรรมตามธรรมชาติไป ธรรมชาติที่มันเกิดตายเกิดตาย เห็นไหม นี่ธรรมเกิดมาในหัวใจ คิดดี-คิดชั่วในหัวใจมันก็เกิดตายเกิดตาย มันเหมือนกับสภาพป่า มันก็มีอาหารนะ มันก็มีมลพิษ

แต่ถ้าเราสร้างขึ้นมาละ ถ้าเราไปปลูก เห็นไหม เวลาเขาทำพีชการเกษตรกัน เขาต้องกำจัดวัชพืชให้ไหม เขาต้องเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ของเขา นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเราถ้าเกิดเป็นสภาวะธรรมขึ้นมา ถ้าเป็นธรรมชาติ ก็ธรรมของเราที่ธรรมกิเลส เห็นไหม มันเหมือนวัชพืชเหมือนกับสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา ก็เกิดขึ้นมาเราก็คัดเลือกไม่เป็นไป

เราคัดเลือกไม่เป็น มันก็ถึงที่สุดไม่ได้ เพราะอะไร มันก็ดีก็ชั่ว ข้ามพ้นดีและชั่ว นี่มันไม่ข้ามพ้นดี เพราะเราเป็นดีและชั่ว เราเป็นดีเราก็ดีดี เราเป็นชั่วเราก็ดีชั่ว เราโดนใครเบียดเบียนเราก็ไม่พอใจเขา เห็นไหม นี่ปลูกป่าภายในใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ตัดป่าหมดเลย! ตัดป่า ถางป่าหมดเลย แต่ต้นไม้ไม่ชำรุดแม้แต่ต้นเดียว”

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเราไม่ได้ดับสลายไปเลย เราชำระกิเลสออกไปจากใจ เราชำระกิเลสออกไปจากใจแต่หัวใจเรายู่ครบเต็มสมบูรณ์ใจ นี่พระอรหันต์ถึงมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ สิ่งที่เป็นไปในหัวใจ ถ้าปลูกมาเห็นไหม

คฤติ เวลาโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าทำโรงงานอุตสาหกรรม มันมีมลพิษ มันมีสิ่งแวดล้อมมันทำลายทุกอย่างเลย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราอุตสาหกรรมทางธรรม ถ้าเราทำความสงบของใจขึ้นมา มันเป็นอุตสาหกรรมนะ แล้วถ้าเราเลือกได้ เราตัดแปลงได้ เราไม่ให้มีมลพิษ เห็นไหม ถึงต้องความสงบของใจเข้ามา

ถ้าทำ เวลาทำนี่เวลาเราเข้าใจกัน เห็นใหม่ ว่าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้พระไตรปิฎกนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของธรรม เห็นใหม่ เราศึกษาแล้ว เราเข้าใจแล้ว นี่โรงงานที่มีมลพิษเต็มไปหมดเลย แล้วมันทำลายคนอื่นหมดเลย คุณิ ชาวบ้านเขาร้องเรียนเพราะว่าเขาอยู่แล้วเขามีกลิ่น เขาได้รับกลิ่น เขาโดนสิ่งกระทบของโรงงานนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นโรงงาน แต่มลพิษจากหัวใจของเรามันเบียดเบียนเรา ธรรมะนั้นถึงไม่บริสุทธิ์ใจ ธรรมที่เราศึกษามา เราว่าเป็นธรรมๆ นี่มันแก้กิเลสเราได้ไหมละ มันแก้กิเลสเราไม่ได้เลย เพราะอะไร? เพราะว่าเวลาเราระลึกถึงอยู่ เรามีสติอยู่เราก็ระลึกได้ แต่เวลามีสิ่งกระทบ เราตั้งใจเราได้ไหม ใจเราเอาไว้ไม่อยู่เลยเพราะอะไร? เพราะสิ่งนั้นมันไม่เป็นของของเรา แต่ถ้าเราพยายามจำกัดสิ่งที่มันเป็นพิษ สิ่งที่เป็นสภาวะแวดล้อมนี้ออกไป ให้โรงงานนี้เป็นโรงงานที่ว่าไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของใครเลย เห็นใหม่ โรงงานอันนี้มันถึงต้องตัดแปลงตนไป

ถ้ามองทางโลกนะ เราน่าสงสาร เราต้องมาทุกข์มายากกัน เห็นใหม่ เรามาทุกข์มายากเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไง เพราะเลี้ยงปากเลี้ยงท้องมันเหมือนกับพืชพรรณธัญญาหาร เราต้องเลี้ยงต้องหาตลอดไป ถ้าเราไม่หาใจนะ แค่ ๕ นาทีสมองมันตาย เราตายหมดเลย อาหารที่ละเอียดคืออากาศออกซิเจน แต่เราดูที่อาหารคือคำข้าวไง เราก็ต้องหามันมาๆ

เราเกิดมาในโลกนี้ เห็นใหม่ นี่เป็นวาระ เป็นสิ่งที่ว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ สิ่งที่มีมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายแล้วเราแสวงหาอะไร ถ้าแสวงหา สิ่งที่เสียสละ เห็นใหม่ ที่ว่าเสียสละสิ่งต่างๆ ขึ้นมา มันเป็นเรื่องของนามธรรม นามธรรมคือว่ามันกลับมาที่หัวใจใจ สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่ว่าเวลาเราสบตากัน เห็นใหม่ สบตามีแต่ความสุข สบตามีแต่การให้อภัยกัน นี่ความสุขเกิดมาจากใจ เพราะเป็นหน้าตาของใจ

แต่ถ้าสิบแปดมงกุฏ เขาก็ทำของเขาได้ แต่สิ่งต่างๆ เราจะรู้ได้อย่างไร? เราจะรู้ได้อย่างไร?

ถ้าเราทำของเรา มันจะรู้จากใจของเรา เห็นใหม่ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ใจของเรา ถ้ามันมีสัจจะความจริง พฤติกรรม ความประพฤติมันก็บอกอยู่แล้ว ความประพฤตินี้ ถ้าสิ่งทีความประพฤติมันก็บอกถึงการคึกคะนองของใจ ใจคึกคะนองแสดงออกถึงการประพฤตินั้นนะ แล้วถ้าใจมันไม่คึกคะนอง ที่เราขยับเขยื้อนอยู่นี่ ที่เราทำอยู่นี่ มันก็ เห็นใหม่

น้ำเวลาออกมา เสียงของน้ำ เสียงการกระทำออกไป น้ำที่สะอาด น้ำที่เป็นสิ่งที่เป็นมลพิษ มันก็น้ำเหมือนกัน แต่กิริยาการแสดงออกมันต่างกัน ต่างกันผลประโยชน์ก็ต่างกัน เห็นไหม สิ่งนี้ต่างกัน นี่เราพยายามจะเลือกตรงนี้ เราพยายามจะฝึกฝนของเรา เพราะสิ่งที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างหนึ่ง ธรรมของครูบาอาจารย์อย่างหนึ่ง ธรรมของเราๆ ธรรมของเราคือประสบการณ์ของเราไป ประสบการณ์ที่เราทำอยู่นี้ เราพยายามทำของเราให้บริสุทธิ์ผุดผ่องขึ้นมา ถ้าบริสุทธิ์ผุดผ่องขึ้นมา สิ่งที่เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์จากภายใน

ทรัพย์จากภายนอก เห็นไหม เรามองสิ มองไปจากข้างนอก เขาทุกข์ยากนะ คูสิ สามเณรของพระสารีบุตร เห็นไหม แม้แต่ไปเห็นเขาทำนากัน เขาชักน้ำเข้านา “น้ำมันเป็นสิ่งที่ไม่มียังชีพ เขายังเอามาเป็นประโยชน์ได้ แล้วเราเป็นคนที่มีชีวิต...”

สิ่งที่มีชีวิตนะ คัดแปลงใจได้ นามธรรมนี้คัดแปลงได้ เห็นไหม คัดกันสร เขาคัดกันสร เด็กอายุ ๗ ขวบมีปัญญาคิดได้อย่างนี้! คิดว่า “เขาชักน้ำเข้านาได้ น้ำมันเป็นสิ่งที่ไม่มียังชีพ เขายังทำประโยชน์ได้เลย แล้วเราเป็นคน เราเป็นสิ่งที่มียังชีพ เราทำไมไม่คัดแปลงเรา?”

นี่คิดอย่างนี้แล้วย้อนกลับมา เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลยนะ แล้วว่าเด็ก ๗ ขวบเป็นพระอรหันต์ได้อย่างไร? เด็ก ๗ ขวบมันเป็นวุฒิภาวะ แต่หัวใจมันสร้างมาไง หัวใจที่สร้างมา สังเกตได้ไหม เราเลี้ยงลูกมา ลูกอาจจะพูดคำใดแล้วสะท้อนใจเรา ทำให้เราได้คิดนะ ลูกนี้มันพูดประสามัน ด้วยชื่อบริสุทธิ์ของมัน ด้วยไร้เคียงสาของมัน แต่มันพูดของมันออกมา พ่อแม่ยังต้องสะอึกเลย

ไอนี้ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจมันมีความคิดขึ้นมา มันคิดดีของเขาขึ้นมา ใจมันคัดแปลงได้ ถ้าเราเห็นสภาวะแบบนี้ เราจะเห็นเรื่องของโลกภายนอกทุกข์ยากขนาดไหน...ทนได้ แล้วเราพยายามคัดแปลงหัวใจของเราขึ้นมาให้มันมีหลักเกณฑ์ของเราขึ้นมา ถ้ามันมีหลักเกณฑ์ขึ้นมา มันถึงว่า... เราเห็นว่าทำกันอย่างนี้มันเป็นความทุกข์ความยาก แต่เวลาคัดแปลงตน เห็นไหม หลวงปู่ฝั้นท่านพูดเลย “เวลาทำงานก็มาบ่นกันว่าทุกข์ว่ายาก เวลานั่งสมาธิเฉยๆ นั่งเฉยๆ นะ ลมหายใจเข้านี่ก็พูดลมหายใจออกนี่ก็ โห มันทำไม่ได้” เวลาเราแอบเหงื่อต่างน้ำ เราว่าทุกข์แสนทุกข์เลย เวลานั่งเฉยๆ ทำไมมันไม่ยอมทำ? อยากทำงานสบายไป

นี่เราจะบอกว่าใจมันคัดแปลงยาก สิ่งที่ใจมันคัดแปลงยาก ใจมันต้องการควบคุม มันต้องอาศัยกัน เรานี่มองกันนะ แล้วมองด้วยกิเลส ฟังนะ! ถ้ากิเลสกระชิบนะ สิ่งนั้นก็ทำนั่นก็ลำบาก ทำสิ่งนี้ก็ลำบาก จะทำให้สุขสบายไป

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ท่านผ่านมานะ สิ่งที่ว่าข้อวัตรปฏิบัติเครื่องดำเนินจะเข้าไปถึงหัวใจของเรา เราต้องมีสติไว้ ที่ว่านี่ก็ลำบาก นี่ก็ลำบาก.. ถ้าเราเริ่มต้นจากตรงที่ว่าลำบาก เราเริ่มต้นบังคับตน เห็นไหม สติมันตั้งแต่ตรงนั้นไง สติมันเริ่มบังคับใจมาตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่ตื่นนอนเลย ตื่นนอนนี่เราเคลื่อนกู่ไป เราทำอะไรบ้าง

นี่ตื่นนอนก็สุขสบาย ทำอะไรก็สุขสบาย พอถึงกลางคืนมันจะนั่งสมาธิ มันทำได้ยากใจ เพราะอะไร? เพราะเราไปเห็นสิ่งที่จะสุขสบาย กิเลสมันหลอกมาตั้งแต่เริ่มตื่นนอนเลย แล้วเวลาก่อนนอนก็จะมาประพฤติปฏิบัติ แล้วก็เลยไม่ได้ทำอะไรเลย แต่ถ้าเราตัดแปลงตน ตื่นนอนแล้วทุกอย่างทำไปเรามีสติพร้อม เราจะควบคุมใจเราพร้อม เห็นไหม

พระก็เหมือนกัน ต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ มันพร้อมมาอย่างนั้น เวลาจะปฏิบัติ เห็นไหม แล้วทำตั้งสติตลอดเวลา ทำต่อเนื่องๆ ตลอดไป มันจะควบคุมได้ มันจะไม่เป็นมลพิษ โรงงานนี้อุตสาหกรรมทางธรรมนี่ ถ้าใจมันตั้งขึ้นมาได้ มันจะเห็นคุณค่ามาก ถ้าใจตั้งได้นะ โรงงานตั้งได้ แล้วโรงงานมันผลิตรธรรมขึ้นมา เวลาปัญญามันหมุนขึ้นมา ปัญญามันเกิดขึ้นมา มันผลิตรขึ้นมา ผลิตรธรรมะขึ้นมา เราจะเห็นคุณค่ามากเลย คุณค่าจากที่ว่าความเห็นของเราเอง ไม่ต้องให้อาจารย์สอน ไม่ต้องให้ใครบอก มันเกิดจากใจ มันจะเลือกเอง...ดีหรือชั่ว

ดีถึงจะรีบคว้ากระทำ ชั่วจะปัดออกๆ มันเกิดจากไหน? ก็เกิดจากใจของเรา ถ้าใจมันเป็นไปเองนะ ถ้าเป็นไปเอง คำว่า “เป็นไปเอง” มันจะไม่เกิดขึ้นเองถ้าเราไม่ฝึกฝน ถ้าเราไม่ตั้งโรงงานขึ้นมาก่อน เราไม่ขอใบอนุญาต เราไม่ตั้งขึ้นมา เครื่องจักรจะเดินไม่ได้ แต่ที่เราว่าเครื่องจักรมันจะเดินขึ้นมาได้เองไง ธรรมะจะมาได้เองไง ทุกอย่างต้องสำเร็จรูปมาไง มันเลยล้มลุกคลุกคลานกันอยู่นี่ไง

แต่ถ้าเราเริ่มต้นขึ้นมา เราตัดแปลงตนของเรา เรารักษาของเราขึ้นมา เห็นไหม เกิดมาจากเรา รู้จักเก็บหอมรอมริบ เวลาไปหาครูบาอาจารย์ถึงต้องเป็นอย่างนี้ เริ่มต้นนู่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ ก็ตรงนี้ไง เพราะตรงนี้มันจะไปทำลายสิ่งใหญ่ๆ ทำลายการกระทำในหัวใจ แล้วก็มาบ่นกัน สุดท้ายว่าทำไม่ได้ เพราะอะไร? เพราะเราประมาทกัน แต่เวลาเราเก็บหอมรอมริบ คนหาได้มากขนาดไหน ถ้าสุรุษสุรายคนนั้นไม่มีเงินเก็บหрок คนหาได้น้อยก็แล้วแต่ แต่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ คนนั้นจะมีเงินเก็บ

หัวใจก็เหมือนกัน รู้จักมัชยัสถ์ รู้จักเก็บขึ้นมาแล้วจะเห็นประโยชน์ตรงนี้ขึ้นมาใจ ไม่ได้เห็นของเล็กน้อย หลวงปู่มั่นเห็นของทุกอย่างเป็นประโยชน์หมด เห็นใหม่ “เก็บหอมรอมริบ” หลวงตาท่านบอกเลย “เก็บหอมรอมริบ” แล้วท่านพยายามจะปลุกฝังไว้กับลูกศิษย์ลูกหา “ให้มันมีข้อวัตรปฏิบัติติดหัวมันไป ติดหัวมันไป” ติดหัวผู้ที่ฝึก

ถ้าคิดหัวนะมันอยู่ในสมอง มันจะรักษาของมัน ถ้าบอกอะไรก็ไม่สำคัญๆ จะไม่มีอะไรติดหัวมันไปเลย มันจะเป็นคนสมองกลวง มันจะไม่มีหลักเกณฑ์ของมัน แล้วมันจะรักษาศาสนาไว้ไม่ได้ใจ ถ้ารักษาศาสนาไว้ได้ รักษาศาสนาในหัวใจของเรา เราต้องเริ่มต้นจากตรงนี้ เห็นประโยชน์ของมัน แล้วสุดท้ายผู้ที่กระทำคือหัวใจ การเคลื่อนไหวทั้งหมดเกิดมาจากใจ แล้วใจเป็นผู้ที่ควบคุม ใจเป็นผู้เคลื่อนไหว แล้วใจจะได้เป็นผู้รับประโยชน์ใหม่

ย้อนกลับมาทำบุญอุทิศให้ใครก็ได้แล้วแต่ ย้อนกลับมาผู้กระทำได้ทั้งหมด การประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่กระทำรู้ทั้งหมด เห็นใหม่ สัมผัสทั้งหมด แล้วเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นทั้งหมด ถ้าปฏิบัติไม่ได้มันก็บุญกุศลขับเคลื่อนไป ถ้าประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว จบที่นี้แล้วนะ นี้ อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในธรรมะ ธรรมนี้จะสะอาดบริสุทธิ์ ใจนี้จะสะอาดบริสุทธิ์ ใจนี้จะ เป็นธรรมล้วนๆ ไม่มีมลพิษแม้แต่เล็กน้อย เอวัง